

POSTANOWIENIE

Dnia 31 lipca 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Marek Dobrowolski (przewodniczący)

SSN Adam Redzik (sprawozdawca)

SSN Maria Szczepanec

w sprawie z protestu wyborczego A. M.
przeciwko wyborowi Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej,
z udziałem Przewodniczącego Państwowej Komisji Wyborczej, Przewodniczącego
Okręgowej Komisji Wyborczej nr (...) w K. i Prokuratora Generalnego,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw
Publicznych 31 lipca 2020 r.,

**wydaje opinię, że zarzut protestu jest zasadny, ale
stwierdzone naruszenie nie miało wpływu na wynik wyborów.**

UZASADNIENIE

I.

A.M. (dalej: Wnosząca protest) 16 lipca 2020 r. wniosła protest przeciwko wyborowi Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej (dalej: Prezydent RP), zarzucając naruszenie art. 28 § 1 Kodeksu wyborczego (dalej: k.wyb.) – poprzez odmowę dopisania jej do spisu wyborców w gminie zameldowania oraz naruszenie § 11 ust. 6 rozporządzenia Ministra Spraw Zagranicznych z dnia 29 maja 2017 r. w sprawie spisu wyborców przebywających za granicą – poprzez odmowę wysłania zaświadczenia o prawie do głosowania przez konsula.

Wnosząca protest wskazała, że jako wyborca przebywający za granicą skutecznie zgłosiła wniosek o dopisanie do spisu wyborców w okręgu konsularnym w O. i osobiście oddała tam głos w I turze wyborów. 7 lipca 2020 r. ze względów zdrowotnych musiała wyjechać do Polski. Próbowала dopisać się do spisu w Gminie B. przez platformę ePUAP, ale system nie pozwalał na taką operację. Skontaktowała się więc z konsulatem i zapytała o możliwość wykreślenia ze spisu wyborców lub wysłania zaświadczenia o prawie do głosowania. Została poinformowana, że konsulat nie wysyła zaświadczeń, ale Wnosząca protest może napisać prośbę o wykreślenie ze spisu. Prośbę taką napisała, z zaznaczeniem, że ze względów zdrowotnych nie może odebrać zaświadczenia osobiście. Otrzymała odpowiedź, że została wykreślona ze spisu wyborców, ale musi się dopisać do spisu wyborców w swojej gminie. Wiadomość ta została przesłana także do gminy. Wnosząca protest otrzymała również wiadomość z systemu elektronicznej rejestracji wyborców, że jej wniosek o dopisanie do spisu wyborców w obwodzie głosowania za granicą został odrzucony.

Następnie Wnosząca protest podjęła próbę upewnienia się w urzędzie gminy i w Krajowym Biurze Wyborczym co do braku możliwości dopisania do spisu wyborców w Polsce. Po raz kolejny skontaktowała się również z konsulatem, prosząc o wysłanie zaświadczenia z powodu poważnych problemów zdrowotnych i proponując, że pokryje koszty przesyłki kurierem, ale otrzymała odpowiedź, że konsulat nie wysyła zaświadczeń poza obwód głosowania. 9 lipca Wnosząca protest po raz kolejny skontaktowała się z konsulatem, aby uzyskać informację, czy po skreśleniu ze spisu wyborców za granicą i wszystkich bezskutecznych próbach dopisania się do spisu w Polsce, może zagłosować w miejscu głosowania w I turze, czyli w okręgu konsularnym w O. Potwierdzono istnienie takiej możliwości, jednak głosowanie w O. okazało się zbyt dużym zagrożeniem dla zdrowia Wnoszącej protest.

Podniosła ona, że gdyby początkowo nie została wprowadzona w błąd co do sytuacji prawnej, zdążyłaby wysłać kurierem upoważnienie do odbioru zaświadczenia osobie, która mogłaby je odebrać z konsulatu i przesłać do Polski. W konsekwencji, opisane naruszenia doprowadziły do braku możliwości

skorzystania przez nią z czynnego prawa wyborczego i miały wpływ na wynik wyborów.

II.

II.1. Państwowa Komisja Wyborcza (dalej: PKW) w zbiorczym stanowisku z 28 lipca 2020 r. nie odniosła się do zarzutów podniesionych przez Wnoszącą protest.

II.2. Przewodniczący Okręgowej Komisji Wyborczej nr [...] w K. wniósł o wydanie opinii o niezasadności protestu, a z ostrożności procesowej podniósł, że opisane w proteście okoliczności nie miały wpływu na wynik wyborów. Wskazał przy tym, że z uwagi na to, że stosownie do art. 319 § 2 k.wyb., głosowanie ponowne w wyborach Prezydenta RP przeprowadza się na podstawie tego samego spisu wyborców, który został sporządzony w związku z pierwszym głosowaniem, po dokonaniu jego aktualizacji, nie było podstaw prawnych do dopisania Wnoszącej protest do spisu wyborców w Gminie B. przed II turą wyborów. Przytoczona zasada, pomimo, że obowiązuje wiele lat i przedstawiana była przez PKW przed wyborami, nadal rodzi problemy w praktyce, stąd zapewne błędnie zostało przez konsula wskazane, że Wnosząca protest miała możliwość ponownego dopisania się do spisu wyborców w Gminie B.

II.3. Konsul Generalny Rzeczypospolitej Polskiej w O. wyjaśnił, że dołożył wszelkich starań aby szczegółowa informacja dotycząca postępowania w przypadku zmiany miejsca głosowania w ponownym głosowaniu jeszcze 29 czerwca 2020 r. została rozpowszechniona wśród wyborców. Działając na podstawie wcześniejszych pozytywnych decyzji okręgowych komisji wyborczych w Polsce, mając na względzie interes wyborcy, przyjął podobny schemat działania, tj. wykreślenie ze spisu wyborców w O. Po kontakcie telefonicznym z Wnoszącą protest i uzyskaniu informacji o ewentualnej możliwości przyjazdu do O., dopisał ją do spisu wyborców, zgodnie z jej prośbą.

II.4. Prokurator Generalny wniósł o pozostawienie protestu bez dalszego biegu jako niespełniającego wymogów ustawowych.

III.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W świetle art. 129 ust. 2 Konstytucji RP, wyborcy przysługuje prawo wniesienia do Sądu Najwyższego protestu przeciwko ważności wyboru Prezydenta RP na zasadach określonych w ustawie. W przypadku wyborów, których dotyczy protest, jest to ustawa z dnia 2 czerwca 2020 r. o szczególnych zasadach organizacji wyborów powszechnych na Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej zarządzonych w 2020 r. z możliwością głosowania korespondencyjnego (Dz.U. 2020, poz. 979; dalej: u.wyb.2020). Ustawa ta określa zasady i tryb organizacji wyborów Prezydenta RP zarządzonych w czerwcu 2020 r., w związku z ogłoszonym na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej stanem epidemii. W zakresie nieuregulowanym w tej ustawie, zgodnie z art. 1 ust. 2 u.wyb.2020, stosuje się odpowiednio przepisy Kodeksu wyborczego.

Zgodnie z art. 15 ust. 2 u.wyb.2020, protest przeciwko wyborowi Prezydenta RP wnosi się na piśmie do Sądu Najwyższego nie później niż w ciągu 3 dni od dnia podania wyniku wyborów do publicznej wiadomości przez PKW.

Według art. 82 § 1 k.wyb., protest przeciwko ważności wyborów, ważności wyborów w okręgu lub wyborowi określonej osoby może być wniesiony z powodu dopuszczenia się przestępstwa przeciwko wyborom, określonego w rozdziale XXXI Kodeksu karnego, mającego wpływ na przebieg głosowania, ustalenie wyników głosowania lub wyników wyborów lub z powodu naruszenia przepisów Kodeksu wyborczego dotyczących głosowania, ustalenia wyników głosowania lub wyników wyborów, mającego wpływ na wynik wyborów. Postępowanie z protestu wyborczego ma więc na celu zapewnienie wyborcom ochrony prawnej przed przestępstwami i deliktami wyborczymi, które utrudniają lub uniemożliwiają im korzystanie z praw wyborczych w nieskrępowany i efektywny sposób (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 26 listopada 2019 r., I NSW 301/19).

Z kolei art. 323 k.wyb. stanowi, że w wyniku merytorycznego rozpoznania protestu Sąd Najwyższy wydaje opinię zawierającą ustalenia co do zasadności zarzutów protestu, a w razie potwierdzenia zasadności zarzutów – ocenę, czy przestępstwo przeciwko wyborom lub naruszenie przepisów Kodeksu wyborczego miało wpływ na wynik wyborów.

Zgodnie z art. 28 § 1 k.wyb., wyborca, na jego pisemny wniosek wniesiony do urzędu gminy najpóźniej w 5. dniu przed dniem wyborów, jest dopisywany do spisu wyborców w wybranym przez siebie obwodzie głosowania na obszarze gminy właściwej ze względu na miejsce jego stałego zamieszkania albo w której czasowo przebywa. Na podstawie art. 35 § 1 k.wyb., wyborcy przebywający za granicą i posiadający ważne polskie paszporty wpisywani są do spisu wyborców sporządzanego przez właściwego terytorialnie konsula. Z kolei w oparciu o art. 319 § 2 k.wyb. stanowi, że ponowne głosowanie w wyborach Prezydenta RP przeprowadza się na podstawie drugiego egzemplarza spisu wyborców sporządzonego w związku z głosowaniem w I turze, podlegającego aktualizacji.

Natomiast jeśli chodzi o zaświadczenie o prawie do głosowania, to na podstawie art. 35 § 3 k.wyb., przepis art. 32 § 1 k.wyb. dotyczący wydawania zaświadczenia o prawie do głosowania w miejscu pobytu w dniu wyborów, stosuje się odpowiednio do wyborców, o których mowa w wyżej przytoczonym art. 35 § 1 k.wyb., z tą różnicą, że zaświadczenie wydaje konsul, który sporządził spis wyborców. Zgodnie z § 11 ust. 5 i 6 rozporządzenia Ministra Spraw Zagranicznych z dnia 29 maja 2017 r. w sprawie spisu wyborców przebywających za granicą, wyborca może odebrać zaświadczenie osobiście lub przez upoważnioną pisemnie osobę. W szczególnie uzasadnionych przypadkach konsul może wysłać wyborcy zaświadczenie za zwrotnym pokwitowaniem odbioru.

W świetle przytoczonych przepisów oraz wobec nieuzasadnionej odmowy wydania i przesłania Wnoszącej protest zaświadczenia o prawie do głosowania, jak również wobec wprowadzenia jej w błąd co do możliwości dopisania się do spisu wyborców w II turze w przypadku wcześniejszego dopisania się do innego spisu wyborców w I turze wyborów, Sąd Najwyższy stwierdza, że protest jest zasadny. Konsul nie tylko wprowadził w błąd Wnoszącą protest, ale – w ocenie Sądu Najwyższego – niesłusznie odmówił wysłanie zaświadczenia, gdyż obiektywne okoliczności (stan epidemii) oraz fakt przebywania przez Wnoszącą protest w Polsce, są wystarczającą okolicznością do uznania, że zachodzi przypadek szczególnie uzasadniony.

W ocenie Sądu Najwyższego uznane za uzasadnione naruszenie przepisów Kodeksu wyborczego nie miało wpływu na wynik wyborów, gdyż dotyczyło sytuacji

jednostkowej, a w postępowaniu z protestu wyborczego Sąd Najwyższy ocenia wpływ konkretnego, stwierdzanego naruszenia na ogólny wynik wyborów. Ocenę wpływu na wynik wyborów i wybór konkretnego kandydata wszystkich stwierdzonych przez Sąd Najwyższy w postępowaniu z protestów wyborczych naruszeń przepisów kodeksu oraz przestępstw przeciwko wyborom przeprowadza Sąd Najwyższy w postępowaniu w sprawie ważności wyborów Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, prowadzonym na podstawie art. 129 ust. 1 Konstytucji RP.

Z przedstawionych wyżej względów, na podstawie art. 323 § 1 i 2 k.wyb. w zw. z art. 1 ust. 2 u.wyb.2020 oraz w zw. z art. 321 § 3 i art. 82 § 1 k.wyb., Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji.